De weg van het licht

Albert Verwey

bron
Albert Verwey, *De weg van het licht*. C.A. Mees, Santpoort & De Sikkel, Antwerpen 1922

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/verw008wegv01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

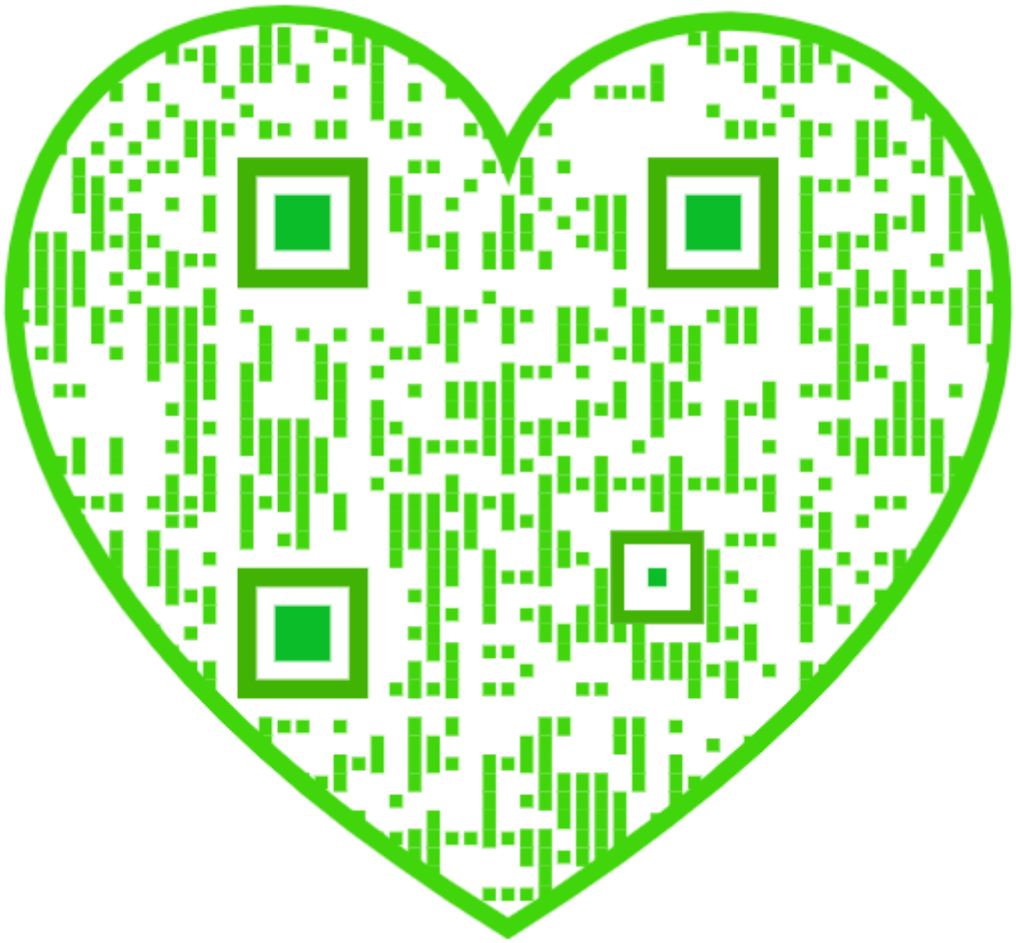

Albert Verwey, ***De weg van het licht***

Van Kim tot Kim

De Bevrijding

De Bevrijding

Het bloeidons en het rijpe vleesch, de kern,
Het kiemen, en het spruiten, en de boom
Vol bloesems waar de vrucht zich zet en zwelt:
Zoo telkens weer, de eindlooze wentelgang
Van worden en verworden, - o mijn ziel,
Drijft ge ooit een andre, een oorsprong-looze vrucht?

Wordt nu de wereld nieuw? Ik voel een vreemde
Verwondring over haar. Zij was zoo vol
Herinring voor me en het vertrouwlijk wonen
In haar verleden leek me telkens weer
Begeerenswaardiger dan 't schelle licht
Van ouderlooze dagen; maar nu schijnt
Dit heden om me als een nauwsluitend kleed
Van zonnestralen en ik sta en ga,
Zelf een vernieuwde, in dit bevrijd heelal.

De grenzen vielen en tot nu toe waren
Grenzen mijn eenge steun. Ik eerde en prees
Elk ding binnen zijn einder en ik sloot
Binnen mijn einder elk ding dat ik prees.
Banden van eerbied weefde ik om elk ding.
Mijn jeugd, mijn jonglingschap, de rijke duur
Van mannelijke dagen bond één snoer
Van sterkende verwantschap tot die dienst
Van de onvolprezen Binding. Mijn geloof
Grondde als een pijler die 't heelal droeg, zich
Op 't diepste weten van een grens en band.
Hoorde ik een lachen uit de diepte? Blonk
Een oog vol vrede en liefde zoo mij aan
Dat in verwarring of een last me ontviel
Zich mijn bewustzijn omwendde en opeens,
Vrijheid gevoelde als eerste en oudste steun?
Sterker mijn stand toch, en als vleugels breedde
Mijn zekerheid zich uit. Staan was geen staan:

Gedragen zijn en zweven en een stijging
Die geen gescheidenheid erkende, alle einders
Doorkruiste, omvaamde, en één met iedre vorm
Eindlooze vrede en vreugde en vriendschap vond.

Toen ik in donker leefde was er een,
De droevigste van zonden, die mijn oog
Als vleermuisvlerken blindde: Vrees haar naam.
Ook toen mij dat bevrijdend licht eerst rees
Was zij daar die het onderschepte. Ik zag
Haar donkre lijf, dat in die heldre straal
Voorgoed zijn goor bestaan onthulde. Schaamte
Beving me, omdat zooals elk kwaad het wezen
Van een gevallen deugd draagt, deze 't beeld
Van een gevallen eerbied toonde, een grijns
En masker van mijn edelste genoot.
Was diezelf naast me, of wel zijn tweeling-broer -
Minder gebogen 't hoofd, gespierd en sterk -
Die Moed heet en soms Toorn? Hij hief 't gewicht
Van d'uitgestrekten arm en wees ginds ver
Wanden die stortten en 't ontbonden gaan
Van feestvierende volken. Als een stroom
Stort van een berg en ginds een andre stroom
En ginder weer een, tot eenzelfde meer
Hun golven mengt waar de eene de andre omarmt,
Zoo stortte elk volk in 't andre en luid en klaar
Kaatsten de heuvlen 't broederlijk gejuich.

Vreesloos en moedig is de liefde alleen
En zij alleen volkomen vrij. Waarom?
Omdat zijzelf de binding is die nooit
Wroeging voelt om 't gebondne. Waar een vrouw
Uit innige waanzin van haar waardloosheid
Zich weggeeft aan een man, of om de menschheid
Uit onuitspreeklijke barmhartigheid
Een Christus aan het kruis hangt, daar alleen

Is vrijheid die met recht de wet vertreedt;
Want daar is de wet zelf, niet harteloos,
Maar zeker van haar reinheid. Iedre wet
Vervult een hoogre. Zoo de vrouw 't Geslacht,
Christus de Menschlijkheid, zoon van de God
Die 't Leven zelf is. Als een lijn, een straal,
Stroomt van de ziel van 't Al die ééne pijl
Door alle zielen en de wereld weet
Dat om die ééne pijl haar wentling is.

Bewondering en deernis! die twee machten
Drukken de liefde uit. Menschlijk de eene meest
Als een verloren gaan in 't hoogre of hooger
Gewaande, godlijkst de andre, als die voor 't laagre
Uit manlijke bereidheid zich verkwist.
Maar beide in menschen, beide in man èn vrouw.
Want dit 's 't geheim: dat scheidingen de schijn
Van zinnen en verstand zijn, maar elk schepsel
Twee en toch één is: god-mensch, man-en-vrouw.

Oorsprongloos spreek ik, ouderloos, de stroomen
Van de bevrijding reiken waar geen wortel
Zijn weg wringt, zaad noch kern zijn teellaag vindt,
Diep in de kloof van 't onuitspreekbre. Talen
Zijn maar de sluier die de Maja wierp
Voor de afgronddiepe klaarheid van haar oog.
Menschen verzamen, volken, en hun drang
Is doelloos, reedloos, maar naar de eeuwge wet
Die onverbidbaar werkt waar niemand ziet.
Noem haar de Nornen die het noodlot weven
Of de onbewuste Wereldwil zijn aandrang
Rekenschaploos volvoerend tot het wiel
Van 't worden omslaat: deze is de eenge Macht
Waar Willekeur en Noodzaak werd tot Eén.
Chaos of Kosmos? Als de huivring gaat
Van 't ongebondne door het schoon gestel

Van de verrukkelijke wereld, dan eerst
Gewaren we in ons hart hun eenheid, dan eerst -
Wij die de handen hieven naar de Ster,
Jupiter, die het Recht draagt, stralend laag
Door 't loover toen de vuurgloed opsloeg, bloed
De hemel kleurde, - ontraadslen we in 't heelal
Dat Recht, niet van de klare goden, - want
Goden noch menschen reiken in die sfeer
Die voorging aan 't geschaapne, waar 't uit werd,
En zonder die 't niet zijn kan, - maar het Recht
Dat Chaos bindt aan Kosmos, dat de Wording
Niet aan 't Ontworden bindt (Natuur zijn beide),
Maar aan 't voor-wordinglijke rijk, de puinen
Van vroegre wereld waaruit de onze ontstond.
Hun roep galmt door ons heen, ons leven bloeit,
Vergaat, hergroeit, aldoor op grond, verkoold
Na vroegre branden, - als de druif uit lava
Zich vuurger gloeden zuigt dan zon kan stoven,
Zoo wij uit de ondergangen die ons dragen
Slurpten we een buiten-wereldsch recht: de geest
Die Kosmos schiep uit Chaos draagt in zich
Onkenbaar, onontleedbaar, Chaos' geest.

Duizling bevangt me. Ik zie hoe rijken storten,
Volk tegen volk zich keert, vriend tegen vriend,
Menschen een bouw beproeven, naar hun klein
Verstand beter dan iedre voorge. Ook ik
Bouw met de mijnen. Maar ik weet dat gij,
Oorsprong-looze oorsprong die geen mensch verstaat,
Beter dan wij werkt. Zooals, ginds in zee,
De Zuid-zee, 't kleinste insekten-volk een woud
Van takkige koralen voortbrengt, - bijen
Het wonder van hun arbeid doen in dienst
Van hun gemeenschap, zoodat noch geslacht,
Noch aanleg, noch veel minder wil en wensch
Elks taak bepaalt, maar wel de onzichtbre wil

Van hun gezaamheid, die in geen van hen
Zijn aangebeden beeld heeft, zijn orgaan,
Zijn meestring van alle andren, maar in de een
Zoo onnaspeurbaar als in de andren leeft, -
Zoo werkt één drang in menschen. Wat wij smaadlijk
't Verstand van dieren noemen, het instinkt,
Minder dan 't menschelijk vernuft en blind
Voor verdre doelen, is in waarheid meer
Dan al ons denken, is in ons de ziel,
Niet van ons engbegrensde lijf, maar van
De heele menschheid. Rustloos, onverstoord,
Als water dropplend, stroomend, nu door weekre,
Dan hardere aardlaag zich een doorgang banend
Tot zeeën zwalpende onder 't licht, tot meren
Diep onder de aarde: zoo vloeit drop aan drop
Van menschlijke gemeenschap saam en zoekt
De kortste wegen buitenom 't verstand.
Water holt bergen uit, stort rotsen neer,
Vuur vindt een uitweg, woud en stad en vloot,
Doorlaaid van vonken, barnen in 't heelal.
Zoo ook die aandrang. Zeden knaagt hij uit,
De vorstendommen breken en de waan
Van volken bloedt en brandt op land en zee.
Alles om de eenheid. Als een zacht geloof
Dat ramp noch dood vreest, op brandstapels zingt,
Zoekt hij de kortste wegen. Recht naar de eenheid.
Zijn smettelooze wijsheid weet en wil:
Wij zullen één zijn, buitenom 't verstand.
Instinkt dat liefde is! Met welke andre naam
U te benoemen, ijzren pijl, geschoten -
De goddelijke Schutter, loodrecht staande
Op de uitkijktoren van 't heelal aanschouwde
Zijn doel, verder dan tijden, hief en spande -
Geschoten alle ruimten door, ondanks
Dood en Materie; - met welke andre naam
U te benoemen, diamanten straal,

Geklonken dwars door 't duister, dat zijn wolking
Tot vorm en kleur werd, lichaam, leven kreeg,
En zoo u-zelf, gebroken door zijn damp,
Spieglende in eindigheid oneindigheid!
Koning van kataklysmen! want uw roem
Is niet de vrede alleen, maar wisseling
Van zijn en niet-zijn, de gestadige storm,
Die nu een klaarte is, dan een krakend woud,
Een ster boven een afgrond en aanstonds
Die afgrond zelf; de haat ontleent aan u
Bestaansrecht; wreedheid, valschheid, lust en waan,
De zonden van 't gepeupel, heel de drom
Van vleermuisachtige gebreken wonen
In u mijn huis, mijn kathedraal, mijn hemel,
Die boven alle dingen Liefde zijt.

De Gedichten van de Voorbijganger

De Feestweek

I

Het feest drijft weg. De vlaggen wappren.
Ik, nu alleen, herdenk mijn jeugd,
Toen onder rood-wit-blauwe banen
Ik aan mijn vaders hand genoot.
Toen waren we allen één. Of kende
Mijn hart geen scheiding? Na dat jaar
Werden de Vaderlandsche kleuren
Symbool van burgertwist. De haat
Van landsman tegen landsman gierde
In 't laffe en triomfeerend lied.
Aanstonds klonk antwoord: de eigen taal wel,
Maar andere gezaamheid zong
Ter tarting van gewijde grenzen
Het bovenvolkelijk refrein.
Het bovenvolklijk zingen vulde
Mijn hart almeer. Ik weet niet meer,
Nu 't joelen van de volkszang schatert,
Of nog mijn hart zijn zin verstaat.

II

De winterschoonheid: rijp en sneeuw,
Lokt mij te loopen langs de landen.
Maar door mijn oogen die zoo graag
Die flonkring zagen, tuurt een vreemde.
Het schoongeordende gebouw,
Hoe ook bouwvallig, waar we in woonden,
Scheurde in zijn grondslag. Eer de vloer
Opnieuw gelegd wordt, eer de wanden
Weer rijzen, dak de pijlers kroont,
Zijn gij en ik in 't moer verlaatnen,
Struiklaars in puin, een horde, blind
Van waanzin, blootgesteld aan vlagen
Van 't noodweer, en wij weten 't niet.
Wij zoeken in ons hoofd de lijnen

Van 't bouwplan, maar wij vinden 't niet.
Deze bouwt zus, die zoo. De gronden
Zwichten. Waan strijdt met waan. Het volk
Roept om een bouwheer. ‘o Mijn Meester!’

III

o Bochtige stroom! - Ik stuur mijn boot
Langs riet en plaat, door geul en kloof,
De rimpelreef die rotsen meldt
Lees ik van ver en mijd hun muur.
Ik ken mijn stroom en weet elk sein
Dat iedre kronkel, iedre pier,
Elk naderende houtvlot geeft:
Ooren noch oogen sluimren ooit.
Ik ken mijn stroom. Ook als de nacht
Hem in onpeilbre nevels hult,
Elk ding een dreiging wordt, elk waas
Bedriegt door niet bestaand gevaar,
Ook dan ken ik mijn stroom, dan meest,
Die in mijn geest geteekend ligt,
En siddringloos, met vaste hand,
Stuur ik op 't innerlijke beeld.
Met zekerheid gelooft mijn ziel
Dat aan het eind haar morgen daagt.

Adel

De zachte stem die in je zingt,
Kon ik die lokken met mijn lied,
Zij stierf dan in je zwijgen niet,
Maar werd een straal die rijst en springt,

Zij werd een zegen voor het land
En een verlossing voor jezelf:
Nu hunkert ze in het star gewelf
Van de gedachte die haar bant.

Want niemand weet als ik het weet
Hoe goed en trouw je je onderwerpt
Aan plicht die met de roede snerpt,
En hoe je dag na dag je kwelt

Voor die aanbidlijke tiran,
Maar daarvoor iedre zachte wensch
Terugdrong achter de uitingsgrens,
Waar hij nochtans niet sterven kan.

Te weinig waag je wreed te zijn
Terwille van een eigen recht:
Uit vrees voor zelfzucht werd je knecht,
Trots vreezend lijd je slavenpijn.

Ik weet niet hoe ik dit verwin:
Voor wie je liefhebt al te goed,
Verliest je hart zijn wagensmoed,
Dat ondoorgrondelijk begin

Dat lief leert hebben en nochtans
Zich aan geliefden niet zoo bindt
Of 't offert ze bereid en blind
Aan hooger heil dan levenskans.

Dat heil zingt in je. 't Is de stem,
Niet van één sterflijke persoon,
Maar van in elk de menschezoon,
Zooals het kind van Bethlehem,

Schoon hem Maria heeft gebaard,
Geborene in ons allen is,
En was, voordat de duisternis
Door de eerste blik werd opgeklaard.

Dat heil zingt in je. 't Is de klank
Die iedre drang zijn maten geeft,
De toon waar iedre vorm door leeft,
In 't slepend loof de sterke rank.

't Is de adel, die de slag versnelt
Van 't hart dat flauwde zonder hoop
En 't bloed zijn levensvolle loop
Doet aangaan door geen vrees bekneld,

Het uitstort in gestalte en brein,
In stralend oog en zangbre mond,
Niet enkel in 't gezond verbond
Van warme blos en krachtige lijn,

Maar zoo getemd, bezield, doorgeest,
Dat schoonheid oplicht waar het straalt,
Alsof een engel ademhaalt,
Een god, in menschelijke leest.

Adel die moed en vrijheid werkt
En recht geeft koninklijk en groot
Van levensvreugde en stervensnood
Tol te eischen die zijn aard versterkt.

Zijn Eindreis

De jonge Knaap die uit een Neveltijd
Zijn handen reikte in rozige dageraad
Trok door de zonnen en werd hard en ruig
Tot hij de bries dronk van een andre zee.
De dreuning die zijn oor op 't eind vernam
Leek de eendre en toch een andre als in zijn jeugd.
Uit even wijde verten, maar niet vol
Van menschlijke geluiden zong de golf
Die hij verlangde: een ijle en hooge klank
Die zijn gedachten meevoerde en hem leeg
Van droomen nog een oogwenk stil deed staan
Als voor een laatst gebeuren. Toen bewoog
Zijn lichaam zwaarteloos gelijk een god
Op golven en hij zonk omhoog in licht
Dat om hem brandde en waar hij als een ster
In voortschoot, hupplend als een vlakke steen
Geworpen over 't water, tot in kring
Na kring zich rimpling breidde op de etherzee.

Een Nieuw Gezang

Kon ik mijn kracht verzamen,
Rein, tot een sterke straal
Van taal,
Ik zou de Dood beschamen,

Die altijd loert en luistert
Of hij wat in ons sterft
Verwerft,
Wat in ons voortleeft kluistert.

Neem aan, Dood, wat moest sterven,
Maar 't leven dat ge liet
Gebiedt
Mijn wil, niet uw bederven.

Ik draag het, onverminderd
Door u, en stort het uit:
Geluid,
Dat ge in zijn vaart niet hindert.

Ziel zijn, en 't altijd blijven,
Tot de uiterste oogenblik
En snik,
Zij de eer van de aardsche lijven.

Door aarde en hemel vinden
Dan zinnen en gevoel
Hun doel,
De geest waait met de winden.

Nochtans - in schomlend walen
Beweeg' hij als 't kompas
Om de as -
Hem blijft één punt bepalen:

Verder dan zonnen, verder
Dan één gevormd begin,
Eén zin,
Eén zichtbre of denkbre Herder,

't Eéne onuitspreekbre, in kolken
Vergaand en als een pluim
Van schuim
Vlagende als licht door wolken.

Als licht door wolken vlagend,
Zoo stort zich door de stof
Die dof
Verviel, één Ziel, hem dragend;

Eén leven, 't maatloos wonder,
Dat alle kracht doorvloedt,
Doorgloedt,
En elk ding in 't bizonder;

Eén leven, 't uwe en 't mijne,
Dat in en uit ons spreekt
En breekt, -
En dooft, opdat het schijne.

Houd vast dat Eene. Ik zamel
Het aldoor weer tot straal
Van taal.
Ik zing 't, totdat ik stamel...

Het Offer

Andre kracht of vrijheid van mijn spreken
Wist ik niet, voor u noch mij, te vinden
Dan die uit de liefde volgt en vreesloos
Naakte waarheid offert aan de goden.
Want wij staan niet, gij en ik, gebonden
Tot weerkeerge dienst om óns te baten,
Maar gezamenlijk tot dienst dier Machten
Die door ons hun eigen heil bewerken.
Zie uw liefste kind: zijn jonge leden
Knevelde ik en schikte 't hout eronder,
En geloof niet als ik 't mes straks ophef
En het vuur leg aan de dorre rijzen,
Dat een engel dan mijn hand weerhouden
Of een bok zijn horens in de struiken
Warren zal tot plaatsvervangend aanbod.
Zie, de waarheid uit onszelf geboren,
Naakt en rein, zal voor onszelf getuigen
En zijn vlam zal opgaan tot den ether.

In de Laatste Kamer

Kindren die zich zacht bezinnen
Wonen in de laatste kamer.
Elk geluid klinkt aangenamer
Dan in de open lucht, hierbinnen.

Voorplein, open gang van zuilen,
Daaraan grenzende vertrekken,
Vangen klanken die er wekken
Wie zich schuilend niet verschuilen;

Liggen, hoe omgrensd ook, open
Tot het meespel met de menigt,
Die zich scheidt en zich vereenigt
In de hartstocht van haar loopen.

Roep en kreet, gebaar en wending
Planten zich getemperd over:
Ginder zijn ze allicht iets grover
Maar elk sein vervult zijn zending:

De gemeenschap van de velen
Met die uitverkoren weingen
Die de ruimte rond zich reingen
Maar hun tijd met allen deelen.

Doch de kindren in de laatste
Weggebouwde kamer hooren
Niets dat hun gepeins kan storen,
Nergens klank die luid weerkaatste.

Nergens wordt door hen vernomen
Wat de naakte straattafreelen
Scherp doet schrillen op hun spelen,
Dof doet botsen op hun droomen.

Als de stadsgolf op hun muren
Aanzwelt vinden hunne handen
Boeken met verjaarde banden
Waar ze op stille beelden turen;

Al naar het geluid verandert
Dan op deze, dan op gene:
Altijd anders, altijd eene
Is de droomreeks die meandert

Voor hun oogen, en zij blijven
Wijze kindren, zonder 't wenschen
Naar die ééne straal die menschen-
Lijven klinkt aan menschenlijven.

Of bevangt hen 't wenschen? Wenden
In hun handen zij de platen,
Zoekend of ze één ding bezaten
Dat hun oogen nooit nog kenden,

Maar dat toch het bloed doet gonzen
Door hun aren, toch hun oogen
Warm maakt, toch hun nooit bewogen
Slapen smartlijk-dof doet bonzen?

Machtloos pogen! Hun gedachten
Vloeien neer. Hun stille kamer
Hoort niet als de wilde hamer
Van de hartstocht klopt. Zij wachten,

Tot de stilte met gelijke
Golving wijkt voor verre dreuning,
Zacht gejuich, gedempte kreuning,
En hun troost is bij hun rijke

Beelden. Want ook die bevatten
Nu toch meer dan ze aanstonds wisten:
Zooals landschappen uit misten
Blonken droom- en raadselschatten

Zichtbaar. Voor hun klaar begrijpen
Lag 't alleen in wensch beleefde.
Bloesem die in 't licht niet beefde
Won voleinding in dit rijpen.

Scheiding

Scheiding

I

Ik stond in de afgrond op mijn eigen lijk.
Ik lachte en zei: daar ligt hij nu, die loome.
Straks met de stralen die de kloof bezoomen
Neem ik, zwaarteloos stijgende, de wijk.

Ik heb hem lang en nu tot hier gedragen,
Hij mij en nu tot hier. Zonder verwijt
Laten we elkander nu zich de eeuwigheid
Uit hem ontbond. Ik leef. Hij ligt verslagen.

Verslagen! o mijn broeder, o mijn vriend!
Ik heb u lief gehad en moet u laten.
Geen twee die inniger elkaar bezaten,
Trouw tot de dood hebben we elkaar gediend.

Tot uw dood, niet de mijne. Ik kan niet sterven.
Ik ben ontbonden, niet alleen van u
Maar van de menschheid en voleindig nu
De menschheidlange reis en 't loutrend zwerven

Door al de twijgen van die groote boom.
Ik rijs. Gij zijt de stroom die daalt vervallen.
Nochtans, wie weet! Want dat één wereld allen
Vereenigt, was uw droom, is nu mijn droom.

II

Mijn arme vriend, heeft u een god gedood?
Met open oogen leidde ik daags ons beiden.
Maar beter kon uw blind instinkt ons leiden
Door donkre kronkels die de diepte ontsloot.

Niet in de hemel zag ik 't dreigend teeken.
Mijn wil was zuiver als een goed kompas.
Maar wat er in uw duistre wereld was
Trof niet de luistring waar ik blind mee reken.

Toch weet ik dat een geest die gij verstondt:
Toeval voor mij, maar een van die demonen
Die in de stof als eeuwge goden wonen
U trof toen ge uitgleedt op begane grond.

Dit is mijn smart, dat tweeërleie weten
Vaag blijft, het een voor 't andre, en dat de wil,
De goede wil van twee, weerzijds half gril
Half raadsel schijnt en nooit rein wordt gemeten

Aan ééne onfeilbre en waarschuwende maat.
Twee machten trekken ons: de afgrond, de hemel.
En eer gaat door 't oog van een naald een kemel
Dan de gedeelde mensch één richting gaat.

III

Uw weg is zwaar nu ge aan de stof vervielt,
Die door de werking van zijn elementen
U zal ontleden, binden en weer enten
Tot vorm of groei, bezield of onbezield.

't Evenwichtloos heelal door zult gij stroomen
En rustloos zoeken naar een holte of doel.
Geen berg zoo vast en hoog, zoo diep geen poel
Dat ge er voorgoed woont of wordt opgenomen.

Beweegloos zult ge zijn, maar nooit voor lang:
Van vorm tot vorm zult ge uw gedaante wisslen,
Verganklijkheid zal 't lichaam u bedisslen,
Neer tot de laagste, op tot de hoogste rang.

De duizend lichamen! Ontelbaar dwalen
Voortaan de vormen waar ge deel aan hebt.
Waar is de maker die nog éénmaal schept
Dit lieve lijf, gekleed in zonnestralen.

En àls ge ontluikt: niet zoo, maar als zulk een,
O broeder! en ik zal het zien van boven,
Hoe zal ik dan mijn oog in 't staren dooven!
Hoe reik ik dan mijn armen naar u heen!

IV

Ik kan niet meer - dwaasheid verwint mijn geest -
Zoo van u scheiden als ik eerst geloofde.
Het levend lichaam dat de dood me ontroofde
Is één onwederroeplijk lijf geweest.

Verloren zijt ge. En 'k heb niets dan mijzelven,
Die gij ook waart. Alle eeuwigheden door
Zal ik gedenken aan de schoone gloor
Van die gestalte die straks duisters delven.

Wij hebben éénmaal zóó geleefd. En ik,
Die zaalge heete in vlekkeloozen ether,
Zal voortaan niets zijn dan de droeve weter
Van eeuwig leed na één blij oogenblik.

Waar in 't heelal is vreugd als ons verzamen?
Waarin gedeelde vreugd van hoog en laag
Eén beekgeruisch was of één stormgevlaag,
Eénzelfde omarming onder duizend namen,

Eén eeuwigheid in één verzwolgen uur,
Dat vleugels uitsloeg naar weerstrijdige zijden,
En door de onheelbre splitsing van de tijden
Ons lichaam voerde als een onsplijtbaar vuur.

V

Een schroom bevangt me. Ik hief me aanstonds zoo boud.
Ik dacht te rijzen, de eenge van ons tweeën
Die bleef. Maar hoe zou 't zijn, als gij beneeën
U anders niet als ik omhoog verhoudt?

Als ik ook, ginds, bestemd ben te verdwijnen,
Ontleed, gebonden, deel van andre geest?
Wij beiden vonken van één wisselfeest
Dat de ééne Vierder spranklen doet en schijnen?

Een oogwenk stond ik in dit hoogst bezit,
Dit schijnbaar hoog bezit van 't eigen wezen,
Maar in uw rust ligt het geheim te lezen:
‘Gij zijt niet die gij waant’. En ik aanbid.

Aanbiddend rijs ik. Aan 't heelal gebonden
Herwin ook ik de stroom die mij verdeelt.
Bewustzijn dat voor 't laatst mij klaar doorspeelt
Heeft eindlijk in uw dood zijn beeld gevonden.

Tezamen stroomen we eindloos door 't heelal.
Onszelf niet, maar door Een die leeft verkoren.
Wij zullen hem en door hem ons behooren,
Scheidende onscheidbaar, één in vlucht en val.

Het Lied van de Erkentenis

Het lied van de Erkentenis

Als ik u kon vinden,
Ingeboren
Tweespraak van mijn ziel, -
Fluistringen omwinden,
Als door voren,
De Verborgene voor wie ik kniel; -
Als ik u kon klaren,
Raadselige tegenstrijdigheid,
Die de menschen hoonen
Als mijn openbaren
U waagt toonen,
Maar die nochtans de ongeschonden waarheid zijt; -
Als ik u kon grijpen,
Ingeschapen tweestrijd van 't heelal,
Wortel, en u tot een bloem doen rijpen
Aan de telgen van mijn zanggeschal; -
Wie zou dan begeeren,
Dronken, in dat bloemgelaat
Zich te spieglen en niet eindlijkleeren
Alle schijn die gij niet zijt te ontberen,
Zalig in de erkentnis dat hij u verstaat. -

Geen eigen wil: een droomgelaat,
Geen denkend brein dat wijst en leidt,
Buiten besef van ruimte en tijd
Een mensch die innerlijk verstaat

En alles voelt en niets begeert
En wacht het leed dat geen ontgaat:
De nagel die aan 't kruis hem slaat
En de arme menschheid die hem deert.

En ondanks alles, boven al,
De onoverwinbre zaligheid

Die in hem leeft en als hij sterft
Niet voor die andren sterven zal,
Maar blijft als deel dat elk verwerft
Die wordt als hij en met hem lijdt.

Nooit kan ik u scheiden,
Levend wezen dat uzelf behoort,
Uit de stroom van dingen en van tijden
Met wie ge eeuwig een zijt als geslacht en soort.

Nochtans, telkens weder,
Uit de schaduw die mijn hart vervult,
Wiekt een Droom, de schitterende veder
In de straling van zijn eigen glans verhuld.

Blijkt ook die verbonden
Aan een afkomst, aan een volk als hij?
Ach, zijn schoonheid bergt zóó diepe gronden
Dat geen menschlijk oog ze peilt of komt nabij.

Anders gij dan ik.
Al de inhouden van uw wezen
Anders dan de mijne elk oogenblik.
Anders gij dan ik.

Anders ik dan gij.
Als een vreemde uit altijd vreemder
Wereld groet ik u en kent gij mij.
Anders ik dan gij.

Ware ik u gelijk!
Hoe ge 't wenscht, en dringt gedurig
Dat de scheidsmuur tusschen ons bezwijk.
Ware ik u gelijk!

Ach, mijn glimlach groeit.
Lief heb ik in u dat andre
Dat me uit al uw daden lokt en boeit.
Ach, mijn glimlach groeit.

O mijn liefste vriend,
Mij die ge anders wenscht omarmend,
Mij die glimlach, vreugdvol op u ziend,
O mijn liefste vriend,

Waar is 't wonder dan
Dat twee levenslang gescheidnen
Nochtans levenslang vereenen kan.
Waar is 't wonder dan?

Iedre zin is vreemd.
't Zij zoo: in ons beider denken
Niets dat naar 't gedenk van de andre zweemt.
Iedre zin is vreemd.

Maar zijn vorm bekoort.
Iedre toonval vast verstaanbaar,
Iedre lijn en schakeling en woord.
Zie, zijn vorm bekoort.

Meer dan zin en geest,
Als aan de uiting voor-geboren,
Leeft in ons de Vorm, de ziele-leest,
Meer dan zin en geest.

Deze zien we aldoor,
In zich onze vreemdheid dragend,
Maar ons bindend aan zijn eigen gloor.
Deze zien we aldoor.

Vorm aan vorm verwant
Heffen zich twee vreemdling-zielen
Aan de kimmen elk van 't eigen land -
Vorm aan vorm verwant.

Noem het liefde of haat:
Siddrend groeten bei elkander,
Daar hun open oog elks vorm verstaat.
Noem het liefde of haat.

Waar duizendvormig bladgewemel
Wiegt in een stralend blauwe hemel
Omvangt ons tent van zand en groen.
In zoete en orgelende tonen
Slingren de vogels die hier wonen
Hun liedren door 't verrukt plantsoen.

In 't eindloos spel van zang en luister
Stemt in zijn eigen schemerduister
Ons hart aldoor zijn zelfde snaar.
Vormen en volten worden droomen
En in één glimlach opgenomen
Van uw gelaat, Alzegenaar.

Langs de Weg van het Hart

Het Drie-eenig Geluk

De Wil en zijn Wereld

I

Elk leven wil in 't ongemeten,
Maar met dat het zijn duur begint
Voelt het de ruimte in 't rond bezeten
Door leven waar 't zijn grens aan vindt.

En gij die niet een enkel leven
Maar van elk ding het leven zijt,
Hebt ge u een eigen grens gegeven,
Uw tijd een ruimte, uw ruimte een tijd?

Of zien we u in die twee maar dolen?
Zijt ge enkel óns zoo toegewend?
Wordt ge in verganklijkheids symbolen
Gezien, en nochtans niet gekend?

Wie is er die dit raadsel leze:
Er is Wie ruimte- en tijdloos leeft
En nochtans zich alleen in deze
Aan menschen te beleven geeft.

II

Van dat ik eerst in lente en bloemen
U vond, toen in een vriend, een vrouw,
Daarna met namen zocht te noemen
In de eigen geest uw sterke bouw,

Om u, mijn scheppende Ingeboren,
Die in verganklijkheid zich uit,
Eindlijk in woordloos toebehooren
- Verborgne die mij in zich sluit -

Te erkennen als de alleenge Werker
Die maatloos wil en maatvol toont, -
Groeide in mij de begeerte sterker
De wereld waar uw wil in woont

Te zien als 't nimmer te verlaten
Huis, waar ook als ik in u stierf,
Gij zijn zult en langs de eigen straten
Elk voeren die uw licht verwierf.

III

Ons die met andren samenwonen
Vormt het veelvuldige bestaan
Tot de natuurlijke personen
Die saam met zulken staan en gaan.

Gezin en vrienden, werk en spelen
Omvangen ons en elk begrijpt
Door daad die wij gemeenzaam deelen
De wil die in ons werkt en rijpt.

Maar kent ge in mij dat ééne wezen,
Die wil die ge aan zijn afglans kent,
Zooals met strakgespannen pezen
Hij rugwaarts naar zijn oorsprong wendt?

Want laatste aanhanklijkheid aan de aarde
- Menschlijke zwakheid - is de wensch
Om die van de aard gewende waarde
Bemind te worden door een mensch.

IV

Ik sloeg mijn armen uit en meende
Er u te omvangen, louter licht,
Maar eensklaps, aan mijn wangen, weende
Een droef en menschlijk aangezicht.

En van verwezen lippen dropten
Mijn woorden troostend in haar haar,
Mijn polsen die van deernis klopten
Voelden haar armen mat en zwaar.

Tot liefde door haar leed bewogen
Vergat ik wensch en werk en u
En vond, verdwaasd van mededoogen,
Haar last niet zwaar, de weg niet ruw,

Tot aan mijn hof, tot op mijn drempel.
Daar stond ze en wenkend noodde ik: kom.
Glanslaaide en 't huis straalde als een tempel
Toen ge ingingt in uw heiligdom.

V

Liefde wil elk ding warm omvangen,
Er een mee zijn: haar zoet gevoel
Van soms verkrijgen, vaak verlangen,
Nu met een doel, dan zonder doel,

Hecht altijd weer aan de eindigheden
Waar 't eeuwigheid aan leent, en laat
Nooit af van 't innerlijk beleden
Geloof dat een Geluk bestaat

Van restloos eengeworden zielen.
Lichamen ook? Want, als een vlam
Wie al haar stoflijkheên ontvielen,
Wat ziel blijft wie men 't lijf ontnam?

Dan groeit in sommgen de Verzaking
Als schoonste bloem van liefde: een hart,
Zelf nu volmaakt, spiegelt Volmaking
In schepslen wie de Schijn benart.

VI

Franciscus die melaatschen kuste,
Heeft hij u ooit zoozeer bevreemd
Als wie zijn lijfsverlangen bluschte
Op lichaam waar nauw ziel door zweemt?

Wat is het lijf? Een nietige flarde.
Hoe ras verflenst, hoe licht verminkt.
Die nochtans in zijn dienst volhardde
Zoolang 't een sterke ziel doorblinkt!

Verlamd mag 't zijn, en blind, en zwijgend,
Een enkel teeken is genoeg:
De wil, zijn vast gezag herkrijgend,
Dwingt ons te geven wat hij vroeg.

Niets dan een ziel, een wil, een richting,
Het ééne onmidlijke Element,
Is Werklijkheid, het lijf Verdichting
Voor 't oog, alleen aan vorm gewend.

VII

De ontbonden prikkel van 't beleven,
Het hunkren naar weer nieuwe stoot
Nog vóór de rimpling zich vereven
Waarmee de kolk van 't hart zich sloot,

Het wroeten, vorschen, vatten, raaflen
Van 't redeneerende verstand,
Dat al 't gevoelde als wet op taaflen
Besomd en vereenvoudigd bant, -

Ik ken ze als gij. Maar 't hongrig reiken
Naar voedsel dat de geest ontleedt
Raakt niet in mij die verdre wijken
Waar een stil kind de vloer betreedt.

De gang van zonnen en planeten
Is in zijn hart en ongestoord
Brengt hij in diep en zeker weten
De wereld en haar wentling voort.

De Verbeelding en haar Beeld

I

Kan zich mij 't Leven niet verkonden,
Dan onder 't beeld van ruimte en tijd,
Erken dat ik met vast begronden
Verbeelding als zijn naam belijd.

Gedoodverfd als de minderwaardge
Kaleidoskopische vorstin,
Die, niet in ernst, maar aardge en vaardge,
Een streelster is van ziel en zin,

En zoo met haar lieftallige zuster
Verward, die als zijzelve heet,
Speelster met vormen, onbewuster
Dan 't klaar verstand dat scheidt en weet, -

Is ze inderdaad Moeder van Waarheid,
Het Leven zelf dat door de mensch
Zich beeldt tot zichtbare openbaarheid:
Beweging en gestalte-grens.

II

Als ik op bergen ging en staarde
De helling waar ik woon voorbij,
En zag hoe stroom met stroom zich paarde
En van hun schepen 't zacht geglij,

En zag de torens achter de einder
En in de vlakten dorp en vlek
En hier en ginder almaar kleinder
Op 't glinstrend spoor de wagentrek,

En als een nietig spel 't krioelen
Van voetvolk, ruiters en kanon:
Wissling van menigte op wier woelen
Ik me in mijn schouwen nauw bezon, -

Kon mij een droom dan anders schijnen,
De droom van een die vrij van leed
De wereld enkel naar haar lijnen
En vorm van licht en schaduw weet?

III

Toen zijt gij tot mijn berg gekomen,
Een broederkluiznaar langs mijn pad,
En schreeuwde 't leed van de oude droomen
Die ge in uw nacht vernomen hadt.

En met een sterk begeerig luistren
Ving ik de kreten en 't verhaal,
In wilde weelde en angstig duistren
Hield vast mijn hand de dubble schaal,

In de eene 't goede, in de andre 't kwade
En toen een nieuwe morgen kwam
- Alsof een damp van 't dal mij baadde -
Voelde ik mijn voorhoofd kil en klam.

De dag blonk, toen in de opgestegen
Schaal van het goede ik sterk en stil
Het wicht wierp dat haar neer deed wegen:
De goudmunt van mijn goede wil.

IV

Waar in de laagten menschen wonen
En ploegen 't land en hoeden 't vee
En brengen dochteren en zonen
Naar de avond van hun leven meê,

Daar is de volheid, de voltooiing
Waar aarde en hemel om bestaan,
De rijkdom zonder de verstrooiing,
De toekomstdroom van schijn ontdaan.

Daar zien ze op gouden horizonnen
Al naar 't seizoengeviert verloopt
De in d'ochtend van 't heelal begonnen
Arbeid waaraan het feest zich knoopt.

Daar is 't een derven en verwerven
Niet anders dan van 't eerste paar,
En schoon als 't leven komt het sterven
Voor mensch en dier als voor het jaar.

V

De jongren worstlen op de pleinen.
Hun waan die zich 't begin gelooft
Wil dat aan lichaamlooze schijnen
Een aardsche fakkel vuur ontrooft.

Maar met een ongeduldig rechten
En 't stilte opleggende gebaar
Staat één in 't felst van hun gevechten
En zegt tot die verbaasde schaar:

Ik ben een vuur, maar de open hemel
Deed mij tot uw geding niet gaan
Of trok me eerst uit het stofgewemel
Dit aardsch en menschlijk lichaam aan.

Ik ben uw vuur, ontsteekt uw toortsen
Aan mij, zoo brande ik in uw gloed.
Puur' nu uw vlam de troeble koortsen
Van nacht en waan uit uw gemoed.

VI

Kwaamt, Lilith, ge uit de nacht van tijden
Tot Adam weer en spraakt: ik ben
Een drop, een straal: hoe zult ge mijden
Mij die van voor ge waart u ken?

Zijt ge uit mijn lichaam niet geboren,
Baarde ik niet in uw eigen borst
Opdat ge altoos aan mij zoudt hooren
Naar drop en straal de onleschbre dorst?

Eerst aarzelde Adam. Maar hij zeide
Glimlachend: weet ge niet dat Een
U maakte als mij? 't Is waar: hij scheidde
U uit zichzelf af, mij alleen

Uit stof, en blies me. En mijn ellende
Riep u, maar zooals u uit zich
Ontbond hij Eva uit mijn lende
Opdat ik leve en naast haar lig.

VII

Teruggebaard in u, mijn Vader,
Weet ik dat alles wat me omschijnt,
Of 't eindloos ver zij of mij nader,
Maar beeld is dat in u verdwijnt.

Uw zachte en stille wet blijft over.
Verbeelding zijt ge en zijt het Beeld,
Dat onze zinnen als een toover,
Ons denken als begrip doorspeelt,

Maar altijd weer ons dringt te zinken
Naar de oorsprong die die beide voedt:
Bron ook in ons die wie er drinken
Uw waarheid zien en uiten doet.

Laat mij dan eens nog helder weten:
Gij zijt het zwijgen, zijt het woord,
Zooals in 't zangrig klankbemeten
Iedre interval de tonen schoort.

Het Woord en zijn Stroom

I

Gebeiteld beeld, tafreel van kleuren,
Tonenverband, bepland gebouw,
In alle is de eendre drang te speuren:
Verbeelding die zich schouwen wou.

Maar steen noch hout noch verf noch tonen
Zijn ooit als de eigen naam gehoord
Van d'Oorsprong zelf. Eén naam bleef wonen
In 't hart: In d'aanvang was het Woord.

Bij 't Leven was 't, was zelf het Leven.
Begrip en klank, en meer dan die
Het levend beeld waar de uitgedreven
Adem zich schouwde: harmonie

Van alle ons ingeschapen krachten,
Was 't - woorden nooit, maar woord-gedicht -
De eindlooze stroom van 't menschlijk smachten
In zijn onsterflijk evenwicht.

II

Toen ik voor 't eerst in speelsch vermeten
Van 't orgel van mijn taal de toets
Met toppen raakte: een tonenketen,
De teekning van iets teers, of zoets,

Opzetlijk poogde te benaadren,
Was 't niet omdat ontoombre drang
Of 't golvend bonzen van mijn aadren
Zich uit wou storten in gezang.

Het was alsof een kind zou dansen
Omdat de last van schoolsche zorg
Werd afgewisseld door het glanzen
Van vrijheid die een vreugd verborg.

Elk ding was welkom, elk gebeuren
Werd stof voor dat belangloos spel.
In grauwe omgeving was 't een fleuren
Van onbegrepen kleurgewel.

III

Klonk daar een toon? 't Schuchter betokte
Speeltuig luidde eensklaps breed en vol
Door aanslag die een galm ontlokte
Voor 't oor, maar waar het hart van zwol.

Mijn hand greep na, niet als verdwaasde,
Maar zeker dat zij vast en klaar
De klank die me in zijn komst verbaasde
Zou volgen met haar speelgebaar.

Was 't aanstonds worstlen: was 't een wereld
Beweldgen tot ze inging in taal, -
Nu storm die dreunt, dan lied dat merelt,
Zong 't instrument mijn woordkoraal.

Tot eindlijk, niet als een die wilde,
Maar van het Woord orgaan en mond,
Ik in de lijn die tonen stilde
Mijn fluistrende verhooring vond.

IV

Dit is 't geheim: dat alle talen
De eendre vertakte wegen gaan.
Als in zich effnende kanalen
Vindt het gevoel zijn zelfde baan.

Met aldoor andre golf van klanken
En rijk aan geschakeerde zin
Stroomt één figuur in wisslend ranken
Tijden en ruimten uit en in.

Als een rivier vloeit ze over de aarde,
Als melkweg vliet zij door 't heelal.
De bukkende en wie opwaarts staarde
Kent ze als wat was en worden zal.

Kent ze in zich, kent als aan 't gefonkel
Van 't nachtlijk-hemelsche verblijf,
Van eigen aadren het gekronkel,
In 't eigen goddelijke lijf.

V

Uit alle liedren, hoe ze ook beelden,
Heft zich de menschlijke gestalt
Met al haar smarten, al haar weelden.
Alle andre vorm die haar omvalt

Is maar een plooiende drapeering.
Ze is ingeschapen in ons oog.
In iedre droom, iedre bewering
Beweegt ze en toont wat haar bewoog.

De wereld en haar weidsche lijnen
Zijn zij en 't breedst gebouwd verhaal
Is niets dan altijd nieuw verschijnen
Van die gestalte in stof van taal.

En die in hart en hemel wonen,
De Ideeën waar een Ziel van sprak,
Zijn op onwankelbare tronen
De spiegling waar haar beeld in brak.

VI

Maar hoe ziet ze uit naar verste kimmen.
Een andre, als zij of haar gelijk,
Schijnt uitziende als zijzelf te klimmen
Tot haar, een zelfde in 't zelfde rijk.

Bei of ze naar elkaar bewegen
Zoeken te erkennen wie zij zijn:
Hun voeten schrijden de andre tegen,
Toch staan ze als stil. Hoe vreemde schijn!

En daar de kimmen met hen draaien
Zien ze in hun spil hun oerbeeld staan.
Als blinkend vuur is 't stille laaien
Van de ééne zon naar maan en maan.

Wie zal de hooge storm van 't Leven
Beschrijven die die drie vereent?
Verlangen doet de heemlen beven,
Verlangen dat door harten weent.

VII

Leven, Verbeelding, Woord verzinken
Tot die Drieëenheid van geluk
Die ik noch gij aan 't siddrend blinken
Van de afgrond van ons hart ontruk.

Wij mogen huivrend stijgen, zweven
Van sfeer in sfeer, van kolk door kolk,
Hun kring wordt nergens klaar omschreven,
Hun licht voert nooit ons uit de wolk.

Wij keeren weer: 't gesternde spansel
Ziet ons als vreemdling dalend gaan.
Wij zijn op aarde: 't poovre ransel
Is al het onze en ras verdaan.

O wijkplaats van 't verzot begeeren!
Ik vat de klink, vind in mijn hart
U, Drie-in Eén, die me alles leeren,
Alles bevreden wat me omwart.

De Kwartieren van het stille Uur

I De Schoone Wereld

Iedre morgen na het nachtlijk slapen
Ligt mijn wereld nieuw door mij geschapen.

Iedre dag heb ik haar weggegeven,
Telkens één dag meer van 't eigen leven.

Telkens een kortstondiger bewoner
Zie ik haar belangloozer, dus schooner.

Schoonst zal ze eenmaal zijn als ik ga scheiden
En de grenslijn wegvalt van ons beiden.

II Toekomstige Lente

Nu de winter komt en mijn gedachten
Loofloos staan als ginds de zwarte hagen,
Heb ik minder aan mijzelf te dragen,
Sta ik vaster in mijn stil verwachten

Van een nieuwe ongeëvenaarde lente.
Want ik weet dat midlerwijl een kweeker
Mij besnoeide en, van mijn gaafheid zeker,
Op mijn stam een eedler vruchttwijg entte.

III Eeuwige Einder

Klaarheid van mijn einder: ik bemin
Zóó te staan dat de Afstand koning blijft
Boven u en mij elkaar niet naadrend.
Uit de volheid drong ik naar 't Begin
Met zijn licht de werelden dooraadrend,
Heel de kreis die 't open oog beschrijft.
Al mijn werklijkheid en al mijn droomen
Zijn in die Figuur nu opgenomen.

IV Ebbe en Vloed

Schomlend door de ruimte wendt zich
Onder de invloed van de maan
De aarde zóó, en de ebbe erkent zich,
Anders, en de vloed rolt aan.

Vloedgolf die ik op zag bruisen,
Hoe ik worstelde en genoot!
Zoetst is, Ebbe, uw zuigend ruischen
Uit mìjn leven naar ùw dood.

Tot de God in zijn Leed

Tot de God in zijn Leed

Mijn stille Meester! aan uw voeten breken
Van jaar tot jaar de menschen, zwakke golven.
Ik huiver voor uw schijnbre roerloosheid.
Hoe innig is uw hart aldoor bewogen
Dat als een kustlicht vogels zwervers lokt.
Maar 't noodlot van uw kracht is onbedwingbaar.
Niet enkel zij die aan uw stilheid sterven,
Gijzelf wekt deernis. Deernis met uzelf,
Deernis met hen is uw ontroerde ziel.

Er was een dwaler die uw roep verstond.
Niet de eerste. Wie in uw nabijheid leefden
Kwamen al eerder, maar hij kwam van ver.
Hij kende aan 't schijnsel van uw hooge lamp
Het licht dat hij beminde en onbevreesd
Wierp hij zich te uwaarts, liet zich neer, omzwermde
Met matelooze en moedige vleugeldrift
Uw stille stralen. Juist uw zachtheid lokte,
Uw schijnbre schroom. Hij dacht dat in zijn rijk,
Schoon dan op verste grens, gij branden zoudt,
Plichtig aan hem, steen in zijn diadeem.
Stil stondt ge in eigen rijk, al was 't uw wensch
Stralen te zenden die van kim tot kim
De zwervers eenden. Nu in breedre, dan
In engre kreisen, maar aldoor zijn blik
Gericht op u, zich spinnende in zijn droom
Dat gij hem 'hoorde, zwierf hij in uw licht.
Zijn droom wies daaglijks. Eindlijk ver van u
Hield hij zich binnen de eigen grenzen, wanend
Dat zijn gezag u bond. Wèl was 't een waan.
En toen de tijd van grenzen kwam, de lijnen
Van rijk tot rijk zich straffer sloten, kreet hij,
Bedroefd, gekrenkt, omdat van streek tot streek
Zich de onafhankelijke vlammen kleurden,
Uw kleur andre dan zijne. Ik weet uw hart,

Meester, en dat u deernis dieper beet,
Deernis om hem die u verlangde, deernis
Om u die 't noodlot van uw wezen wist:
Lijdende erbarminglоosheid. Aan uw voet
Stierven zijn klachten: op uw eigen plaats
Stondt ge onaantastbaar, van uw diepste ziel
Stroomde de lokking van gemeenschap, saam met
Het weten dat gemeenschap niet kon zijn.
Stralende tegenstrijdigheid bewoogt
Ge uw minnaars, uw beminden, één het meest,
Met het versteenende Medusa-masker
Van deze, uw menschelijkste waarheid. Menschlijk; -
Want waart ge een god alleen geweest, geen tweestrijd
Had ooit uw mond vermaskerd: met een glimlach
Waart ge dan neergestreken, hier, of daar,
Overal waar de stervling riep, de dwaas,
En oovral had hij uw gelaat gezien,
Deze hier zus, deze daar zoo, onwetend
Dat gij in duizenden gelaten één,
Anders en toch dezelfde zijt. Maar thans?
Thans, daar ge aan menschelijke dienst geboeid,
Eén lichaam koost, dit mijne, één eigen oord,
Eén rijk, één norm, één onafhanklijkheid,
Heerschte gemenschlijk. Maar uw goden-roem
Dat gij de waarheid zaagt! Niet als een waan
Van grenzenloosheid, niet in koningsleugen
Van willens zich blinddoekende oppermacht
Zaagt ge de wereld, maar als mensch naast mensch,
Van godlijkheid gelijklijk vol, toch anders,
Uzelf bescheidend tot één vast bestand.
U; maar ook andren. En zie nu uw doel!
Sluiter van grenzen waart ge, maar juist zoo
Redde ge de gemeenschap. Goden-eenheid,
Schuilgegaan achter de partijen, leefde
Dagelijks in uw hart, uw daden. Daden,
Die menschlijk scheidden, temperden de toon

Van de vervreemding tot een onderklank
Er hoorbaar doorklonk, die van hart tot hart
De vreemden eende. Gij, wetende scheider,
Sterkte in zijn grondslag 't onbewust verbond.
Zij die u blaamden, die gemeenschap eischten
In 't openbare en het geweetne, schonden
De vrijheid van ons aller eenheid. Raadloos
Borgen zij zich op 't laatst in 't kerkrend Zelf.

Mijn stille Meester! is uw lichaam 't mijne,
Lijde ik dan aan uw noodlot, lijde ik wreed
Scheiding van vrienden, dwang van onverpoosd
Roerloos te staan, terwijl ik luid begeer
Allen te omarmen, lijde ik misverstand,
Ondergang aan mijn voeten, keer op keer,
Van wie in schoonheid levend, met de drang
Van vorstelijke liefde in hand en oog
Zich mijwaarts wendden, lijde ik met de pijn
Van menschlijkheid, mits met die ééne troost
Dat altijd weer, door mijn droef lichaam heen,
De glimlach uitgaat van uw godlijkheid.

Het dubbelzijdige Schild

Het dubbelzijdige Schild

In de bloeddoorklonterde aarde
Waar het roestend metaal van gesprongen granaten
Scherft in doorwoelde voren,
Gist er een kiemen?

Wrakken verduistren de grond van de zee,
Hangen midwaters,
Puinen staan scheef overend op het land
Gebrand en gebroken,
Maar op het spieglende vlak in de vert, zijn 't vloten,
Vol weldadige lading?
Ginder op 't uitgestorven veld die geringe gedaanten,
Sturen ze 't kouter, glinstrend in vettige voor?

Ik zit in den donker.
Beelden bewegen nog vaag als op golvende schermen.
Waar is het hart van de wereld dat ik, haar weter,
Veilig er woon en mij berg en zijn kloppen beluister
En niet klaag en vraag, maar als een vertrouwde
Ziener de toekomst ontraadsel?

Menschen ontraadslen de toekomst nooit.
Eén gaaf
Gewerd hun,
Deze: 't gelaat van de tijd te zien en daarin raadslend
Zijn toekomst-oogen.
Diep in mijzelf, als een bron, moet hij wel sluimren.
Vluchtigst-benaamde, in de schaduw van uw eigen haren
Vorm nu uw mond, opdat ik mij neige,
Oogen in oogen, mond op mond, de verkonding
Polsend, uw straal, uw bloedslag, in mijne, in mijne, -
Zekerheid worde me wie gij zijt,
Wie wij zijn!

Zij die het diepst verzonken lagen,

Eeuwige Worder, in uw verborgenheid, -
Die om teekens niet vraagden
Noch aan uitwendig gebeuren gewisheid ontleenden,
Trilden tezaam met alle andren
Toen de klink van het wereldwicht losschoot,
't Langschomlende evenwicht
Zijn geweld verplaatste.
Vreeslijk de schok en de klank en de dreuning van volken.
Als opgestegen uit mijn verzonkenheid,
God die de schaal houdt,
Waagde ik me naast u.
Zwaar hing omlaag een gewicht en omhoog, als zwevend,
Last die te licht werd.
Dreigend pijlde uit zijn huis de schaaltong.
Schomling begon, maar hoe wild, hoe wankel.
Wild sloeg mijn hart, schoon uw hand niet beefde,
Heer die de waag hield.
Wenkten uw oogen toen niet op me neer, als in schemer,
Zoet en zeker toch stralend:
Dat ik mijn hart weer zou ingaan om daar te weten
Wat niet met oogen stervlingen schouwen?
Stilte beving me en ik zag het ontworden
Evenwicht worden,
Zag hoe een strooming
Het lichaam doorzwol van een nieuwe wereld,
Inniger eenheid
Schiep uit verdeelden.
Jaar op jaar hield de worsteling aan, daarbuiten,
Maar in mij was vrede.
Jaar op jaar hield de worsteling aan die de wanden
Ook van mijn hart bestormde,
Maar in me in de cel van mijn diepste gezicht
Hing onverbroken
't Vizioen dat mij troostte.
Zegepraal! luidde 't. Van dezen op genen!
Maar niet in die zege ligt de verheerlijking.

Zegepraal volgt van andren op andren,
Zegepraal eindlijk van allen tezamen
Op zichzelf.

Toen zag ik, uitziend, een verslagen aarde.
Waar is uw Hand, en de schaal die de schaal weegt?

Moet ik mij buigen, niet in mijn hart, maar in 't donker,
Waar de blindoogigen wonen,
Nornen-geheetenen,
Moeders van 't wordende, sterker dan gij, de Vader?
Vreemd is het oord mij. Kronklende stroomen
Zwalpen hun drabbige vloed in onverbidlijke
Beddingfiguren.
Ik kan er niet komen
Tenzij uit mijn hart
De diepe bron
Mondt in hun wereld.
Monden in 't hart niet alle wegen,
Ook die van de afgrond?
Dat ik ze dale en hen bevrage
Die de Dood en de Haat zijn:
Moeders van leven.

‘Noodlot is alles wat wordt.
Menschen verkonden
Gedeeltlijke wijsheid.
Zij scheppen zich goden,
Van hun verlangen
De beelden.
Lichte gestalten,
Ook donkere, dreigende,
Maar allen verganklijk.
Eéne is die blijft:
De beeldloos verhulde
Verborgen Gelijkheid,

De door hen niet geschapene
Die hen gemaakt heeft.
Wie in zijn hart niet
Deze vereert,
Wie de slaaf blijft
Van één vorm die werd,
Kent geen bevrijding.’

Stil als de nacht was het woord,
En toch zoo zeker.
In me is die Eéne,
De verborgene, beeldlooze,
De verhulde Gelijkheid.
Sloot ik een bond met u, Machten
Van d'Afgrond?
Vond ik een naam voor 't geluk
Dat wij saam één zijn?
Geloof is die naam, en geen andre,
Reedloos geloof, toch zoo vol van rede.

Maakt het wat uit, of uw droomen,
Dwazen, zich verwerklijken?
Niet naar de vorm die de Vader stelde,
Maar naar de wet die de Moeders eeren
Verschijnt al het komende.
Altijd zal leven aan zichzelf gelijk zijn.
Zien we geboeid hoe het wordt, binden we 't niet aan een waan.
Zie hoe het wordt en ontwordt, alleen in dat donkre gebeuren
Ligt het geheim, de ritus van 't lijf dat geest is,
Straks, in de rijpheid van 't uur, onthult zich de vorm die beklijft.
Dan eerst erkent ge de God, de Vader, zijn wezen
Zegent de wereld die werd, verzelt haar bestaan en haar dood.
Heerschend met haar gaat het met haar onder,
Keert waar de Moeders wonen. Gedaantlooze nevel
Omvangt hen, ontneemt henzelf de gedaante,
Maar, onwrikbare wet, werkt hun geweld in de nacht.

Niet wat er wordt: dat er wordt, hoe er wordt is hun weten.
Eeuwig gelijk aan zichzelf schept zich het leven door hen.

Nochtans kan ik van u,
Vader, niet laten.
Gij ook, gestaltende Geest, werkt en bestaat.
Niet tot een vorm die ik ken, maar onfeilbaar tot vormen beleidt gij
Ons, uw beminden.
Zie, uit het donker gedoken, en schoon uw stralen
Maar schamel schijnen,
Ken ik uw eeuwig gelaat, de gestalte die menschen
Met u deelen.
Al uw gebaren, bewegingen, werkingen
Zijn onverganklijk.
Eindeloos-voudig
Leven ze in ons die ge drijft en hun saamgroei is 't leven
Van de aardsche geslachten.
Ook van de komende.
De schepen beploegen de zee, de grond het kouter.
Bouwen doen we, de stad uit het huis, de staat uit de steden.
Volken voegen zich saam tot een bond die de aarde
Durender, hopen we, omspant dan eerst hun weerstrijd.

Zoete gemeenschap!
Deze, de menschlijke is uwe en niet de donkre
Machten verlokken tot haar, maar gij de lichte
Zeegnende heerscher.
Omdat ge in ons bloed woont
Saam met de donkre godinnen van 't noodlot,
Saam dag- en nachtzij van 't eene onkenbre,
Gloeit ons geloof in ons, dubbelzijdig,
Schild dat van d'afgrond noch van uw stralen
Zich keert of ze vreest.
Dit is mijn vrede:
De onsplijtbre gebondenheid
Van die twee ontzachlijken,

Die geboeid aan mijn hart zijn
En die mij binden,
Die één zijn met mij
Zooals ik één ben in hún gemeenschap;
En de wereld die wordt
Wordt door ons.

Tusschen Droom en Lot

De gekrenkte Wil

De gekrenkte Wil

Dit is de droom die lacht en brandt,
De wil die in zijn hart weldadig
Zich in zijn uiting te ongenadig
Tegen alle andre willen kant.
De ontkenning, van wie enkel haat
Omdat zijn liefde werd verbijsterd
En nu de pijn van zijn geteisterd
Gemoed zijn wil tot niet-wil slaat.

Dit is de droom: het paradijs
Dat in het aardsche licht wou groenen,
Maar bij zijn eerst en teerst verkoenen
Geen sfeer vond voor zijn geurend rijs.
Nu draagt haar ongeboren vrucht
De ellendige ziel door donkre limben
Maar droomt omkranst door bloedige nimben
Zich en haar wraak in de aardelucht.

De vrijheid-van-de-wil, dat kind
Uit menschlijk zaad godlijk geschapen,
Hoe ras is 't krank. Nu ingeslapen,
Dan de oogen door een schijn verblind,
Nu slap en krachtloos als een rank,
Als een gestoken dier baloorig,
In angstige warling slaaf en hoorig,
Gril op elke adem, klank of sprank.

Dit is de droom: vrij en toch schoon
In menschlijke gestalt te branden.
Maar krankte is vrees voor vreemde handen,
Maar zwakte is schroom voor vreemde toon.
Schuwheid is zwakte. In roes van vrees
Wendt dan de wil, schijnbaar zich eigen,
Maar juist door 't avrechtsch pad te stijgen
Slaaf van de gids die 't rechte wees.

Wees ik een andre weg dan die:
Uw waarlijk vrije wil te vinden?
Wat vreugd als saam met u, verblinden,
Ik 't heilige geheimnis zie.
Als gloed en walm uw zuiverheid
Bezwalken smeek ik ze op te klaren
En u en andren te openbaren
Hoe louter en hoe schoon ge zijt.

Smeek ik - tot wien? Wie de eigen wil
Vindt in zichzelf, steeg tot de klaarte
Waar 't wijd doorschouwbare gevaarte,
't Wentlend heelal, rust in zijn spil.
Zijn wil is de uwe. Een andre drang
Wordt nooit door u en mij tot zegen
Dan waar de heemlen door bewegen
En die in ons uitbreekt tot zang.

De Liederen van Hadewych

De Liederen van Hadewych

Jaren ver, eeuwen ver,
Zit als een groote witte vogel
Die vrouw en zingt.
Al de geslachten van strijdenden, heerschenden,
Vorsten, prelaten, zijn in hun graven
En niemand telt hen, -
Zij is ondoodbaar, zij doet niet anders
Dan met de hartstocht van haar begeeren
En met haar maatvol bedwang
De ééne bezieling, de ondeelbaar ééne,
Denken in woorden.

Wie zal het schaduwloos
Licht verbeelden?
Wie het bovenzinlijke
In zin bepeinzen?

Wanhoop bevangt haar,
Maar de Wil
Tot het Onmooglijke,
Juist deze is van edele zielen de beweegkracht:
Juist deze drijft haar zoodat ze overweldigend zingt.

Niemand, zoo zegt ze, kan Minne genoegdoen,
Zonder de Minne is elk leven leed,
Erger dan dood is Minneloos leven.
Minne, onthef ons aan alles wat laag is,
Minne, bedwing ons tot één met uzelf.
Eén met uzelf, ach hoe woed ik verbijsterd, -
Nochtans, wat weelde zoo gij me maar wenkt.
Weelde, doch wanhoop ook: bei maken zalig.
Ach, overwin mij maar, sterkste die zijt!
Als alles vergaat rijst gij, Minne, klaarder.
Woorden beseffen niet hoe ge ons omvangt.
Eindlijk toch neigt ge u en zegt: in mijn armen,
Lieve, in mijn armen voer ik u thuis.

Zij hunkert, zij haakt
Naar die Eéne.
Doel, drang en zaligheid,
Minne is het woord ervoor.
De hooggeborene
Stoutmoedige Jonkvrouw
Kan niet gedoogen
Dat het hoogste denken
Haar ontgaan zou.
Zij dwingt het met voeten te treden
Op haar de verslagene,
In een roes en ontruktheid
Voelt ze zich één ermee,
Gewaart hoe het ingaat, lichaam en geest, in haar,
Schouwt en beleeft zijn bewegingen.
Maar het hoofsche woord:
Maat en rijm van het ridderlijk minnelied,
Het lentelijk spel van de liefde
Op veld en in boogaard
Of tusschen de hagen
Kadert en doorgeurt vizioen en afgrond:
Lente wordt overal wat Minne heet.
Door haar schallende strofen,
Door de wisslende regel-maat,
Door de reiende en beurtende rijmendans,
Stroomt op haar stem en haar bloedslag
De door woord noch denking benaderde
Lichaamgeworden
Minne, de god-mensch.
Deze verbeelding,
De natuurlijke,
Bevat al het bovennatuurlijk onmooglijke
Zichtbaar en blijvend,
Deze is de ware verschijning van Hadewych,
De vrouw die van Minne zong.

De Roep van Ver

De Roep van Ver

I

Waar stammen kraken, winden joelen
- In 't woud -
Gaat iedre toon verloren,
Maar als ik heel mijn voelen
Span tot de trilling waar ge uw toon op bouwt,
Zal ik hem hooren,
Uw roep herhaalt zich dan in mij.
Boven de storm, dwars door het woelen
Van al zijn schokkende geluiden
Weet gij uw wil te duiden,
De storm omringt uw stem als een vallei,
Een schoot van stilte, en daarin enkel gij.

II

Noodkreet van ondergang noch welberaden
Maning tot daden
Kunnen een vallende wereld schoren.
Of wij 't Oude
Beklagen of trachten het te behouden,
De krachten die zijn evenwicht verstoren
Zijn sterker dan wij.
De vroegere geestdrift die staten stichtte
- Zoon van nood en bezieling -
Boog en zwichtte,
Zijn bouw stortte in de wieling,
Redding daagt enkel waar na de vernieling
In het toekomstgeloof waar een volk zich naar richtte
De vloedzang begon van een nieuw getij.

III

Machten geslachten en oude rechten
Schiepen een wereld van heeren en knechten,
Van rijk en arm.
Bezit wordt niet maar schoon genoten,

Doch nagel aan de naar alle genooten
Grissende arm.
Niet volken alleen, niet staten, maar menschen
Trekken, rondom zich, elk eigen grenzen;
Millioenen-hoofdig, in zich verdeeld,
Bestrijdt zich de Mensch, die zichzelf moest baten:
De Eén-God die moest zijn, gaat duizend straten,
Monster diens eene mond de andre besteelt.
Als een plundrende chaos, noode geördend
Waar 't moest, -
Voeden we ons, grooten de kleinen verheerend,
Kleinen nooddruftig op grooten terend,
Maatschap van haat, uit nooddwang wordend,
Dan weer verhordend
En woest.
Door de eeuwen heen
Dreef, alleen,
Als van wolken een eiland
Door avondlicht zeilend
Voor de oogen van wijzen en poëten
Die dwazen en onwerkdadigen heetten
De droom van een rijk waar voor iedere mond
De Mensch die wij zijn zich vruchten vond.

IV

Wie plukken wil moet kweeken.
Arbeid van hand en hoofd
Geeft recht tot vruchten breken.
Alleen wie niet werkt, rooft.
Dit is 't begin,
De simple zin
Valt als een zoete kern van taal
Uit de versteende gewoonte-schaal,
Door de hamer van 't lot gebroken.
Wreed en wrang
Is die korte zang

Voor wie in weelde verdoken
Luiert, voor inspanning bang.
't Woord is een vreeslijke wende
Voor genot en ellende.
Al de kwalen van iedre omkeering komen los.
De vergroofden, de verluisden,
Die in krotten huisden,
De vunze tros
Van de bezitloozen, ook die niet werkten,
Zij in wier verkankerde zielen
De wormen van haat en afgunst krielen,
De verdwaasden die zich in hun waanzin sterkten
Aan de toekomstvizioenen die hen verblindden,
Die de mensch uitschudden, niet in menschen beminden
Maar cijfers zien en zich voelen als 't scherp geslepen
Mes van de rede,
Eindlijk vrij van de schede, -
Maar ook zij die slap van het weeldeslepen
Laf en bang zich verraden, verkoopen,
Bij de ineenstorting van bezit en zede
Alleen op hun eigen redding hopen,
Allen wroeten en worstlen dooreen als dieren
- Slangen en gieren -,
Zij zijn als een kluwen
Van bloeddorstige leden
Die doen gruwen,
De Demon van de Verwoesting vaart over hen heen,
Zij zijn een hel vol tandknarsing en geween.
Maar een kleine schaar
Staat fel en klaar,
Wetend dat zij door een bloedzee moeten schrijden.
Zij hebben te doen met menschen en in hen te scheiden
Het onuitroeibaar zelf-zoekend gebaar,
Nu nog overprikkeld en krank,
Van de even menschlijk in hen sluimrende wil
Gedwee en stil,

Of vrij en frank,
De wet te volgen die zich hun bewijst
Als onontkoombaar en het best en wijst.
Wie plukken wil moet kweeken.
Arbeid van hand en hoofd
Geeft recht tot vruchten breken.
Alleen wie niet werkt, rooft.
Waar is de hand, de vaste hand
Die dwingt tot werk en zelfzucht bant,
Voor wie de oproerigsten zich buigen?
De weingen treffen sterk en snel
Wie hun weldadige bestel
Weerstaat en hun bezield getuigen.
Hun nieuwe wet
Blijkt ingezet
In harten, hoofden en gewenten,
En overal,
Op berg en in dal,
Kiemt het als zooveel nieuwe lenten.
Door armoede en nood
Wordt dat groeien groot
En aan de oude stroomen
Gaat het op alle boomen
Aan een enten.

V

Het trotsch rijk dat door eigenzucht
't Gemeen belang bedoelde,
Dat woedende in zijn eigentucht
Zijn grondvest onderwoelde,
Zonk in elkaar.
Schijnbaar gevaar
Ten prijs van de ondergang ontkomen,
Dort midden in onze aard de stam,
De leden worstlen molm en stram
Al doen ze als zijn zij boomen.

De wereld, als een krakend bosch,
Stort, wortels en getwijg verbonden,
Ineen: geen tronken stonden
Vrij en van de andre los.
Maar ligt, als in zee een eiland
Of als tusschen bergen een weiland,
Een wereld in haar nieuw begin?
Zal het nieuwe geloof, de gedroomde zin,
Daar gevestigd, na de stormen,
In ongekende vormen
Vandaar zich breiden om 't oude gestronk?
Ik hoorde er een toon van verluiden
En herhaalde zijn beduiden
Zoodat hij luider klonk.

De Slaaf van het Oogenblik

De Slaaf van het Oogenblik

Toen ik een kind was droomde ik mij geen lot,
Zoomin als later. Ik genoot de dag
Of leed hem, maar het lijden kende ik eerst
Als het voorbij was, zooals grieksche helden
Goden eerst kenden aan hun nek, in 't gaan.
Zij die hun jeugd als een verloren schoonheid
Betreurden of wie ieder levensjaar
Hun heil in 't laatre zagen, en - wie weet -
Na 't allerlaatste, zoodat nooit het heden
Hun schoon scheen, haatten en benijdden mij,
Heetten mij huichlaar, zelfgenoegzaam-koele,
Narcissus wieglend voor zijn eigen beeld
Uit spijt omdat de onzichtbre lichaamlooze
Hem niet verhoorde. Maar ik enkel kende
De eene die alles: hart en oogen, vult,
Komende en vliedende en toch altijd daar
En altijd anders. Ik was levenslang
Verslonden in haar wisslende eigenheid.
Het Oogenblik haar naam. Zij duldt geen zijdlings
Naar toekomst of verleden zien, ze is enkel
In 't midden van 't gezichtsveld, wil daar heel
In-eens geschouwd, beleefd, gegrepen zijn
Bij 't bliksemlicht van haar verschijning. Hem
Die daar haar afwacht en met jeugdig vuur,
Manlijk beraad of grijze wijsheid eert,
Geeft ze in rimplooze duur en ongescheiden
Stroom van haar droppen 't ongezocht geluk
Van 't breukloos leven. Daarom kon ik mij
Daaglijks zien als een fenomeen, mijn denken
Niet als vraagwaardige meening waar een ander
Zijn meening naast hield, maar als nieuw, eenmalig
Gebeuren, plotseling ontstaan en eensklaps
Verdwijnend. Woorden vingen in hun maas
Zooveel van strooming en gestalte als deugde
Tot overdracht op menschen. Ik ontving

De levenswil die in mij werkte als meer
Dan enkel mijne, als grondgolf van een zee
Die ondergrondsch geheim en 't blind geweld
Dat stamt van de gesternten mededeelde
Aan al haar baren en door deze aan elk
Van haar atomen. Waar die eene golf
Brak, op een enkel punt van haar verstuiving
In 't licht van mijn bewustzijn, leefde ik. Nochtans:
Achter de sluier van haar zilverschuim
Vormt zich - haar wezen en het mijne in-een -
Een spieglende verbeelding. Als een boot
Van zang en stralen dragen haar mijn woorden
De branding uit: beeld van mijzelf, maar tevens
Beeld van de aan elke mensch verwante god.
Na iedre ontmoeting met dit Oogenblik
Vond ik mij anders: iedre nieuwe droom
Was lots-verkeering, nooit van ver voorzien,
Gehoopt niet noch bestreefd, maar als een deur
Die achter me in het slot sprong en een bergwand
Steil aan mijn zijde, of, inniger, dieper nog,
Richtinggevoel in 't bloed, dat onmiskenbaar
Mij dreef als ijzer waar een zeilsteen trekt.
Zoo was mijn droom mijn lot, mijn lot mijn droom
Want in mijn droom besloten, nooit een doel
Van eigenwillige mooglijkheid, altijd
Een haven - welke 't dan ook zijn mocht - van
Die onafmeetbre en peilloos diepe zee
Die wij bevaren, die het leven zelf
En aan geen mensch-doel onderworpen is.
Zoo zijn de wegen tusschen droom en lot
Geen andre wegen dan van droom tot droom,
Van godlijk Oogenblik tot Oogenblik.

De Legenden van de eene Weg

Het Sterrenbeeld

Het dal was donker en de weg was eng,
Hij wist dat uit de ruigten slangen loerden,
De hemel was een dunne en bleeke streep.

Hij was gedaald: nu steeg hij, slank en streng,
Alsof de steenen hem naarboven voerden,
Een knods van wingerd hield zijn vaste greep.

En toen het scheen alsof op hoogste rand
Zich oogen brandend in de zijne boorden,
Hij toeslaan wilde op 't monster dat hem zocht,

Zag hij, zich neigend van de hemelwand
't Gesternte slingren, dat zijn gulden koorden,
Een labyrinth van licht, rondom hem vlocht.

Het Witte Zeil

De rots schoof dicht. Als een spalier vol rozen
Rezen de bergen, hoog en eindloos ver,
Het land lag in een net van zonnevonken.

Hij die uit donker kwam bleef aarzlend poozen.
Van stroom en vogels schalde 't her en der.
Geluid en licht maakten hem stil en dronken.

Hij was geworden uit het ondergrondsche
Tot de bewoner van dit tuin-heelal
En wist niet hoe; noch waar zijn schred te richten.

Toen zag hij waar de stroom de horizontsche
Bergen doorsneed, ankrend voor havenwal,
Een klein schip dat zijn witte zeil deed lichten.

De Brug

Zij grondden in de woeste stroom hun brug.
Maar dat er vrede en sterkte in 't steen zou wonen:
‘Wiens liefste 't eerst hier komt, metsel haar in!’

De zon brandde 't gebergt op flank en rug
Toen zingend kwam wie haar gemaal zou loonen
Met voorraadvolle korf en kroes van tin.

Zij hieven haar - zijn armen hingen slap -,
Zij stelden haar in 't ruim, met voordacht open,
Zij metsten, metsten en haar blik werd groot.

Zij kreet - dit was niet meer een mannegrap! -
Hij zweeg en in haar hart verging het hopen:
Zij metsten, metsten tot de pijler sloot.

De Vogel

In de oude boom fluisterde de Dryade.
Een vogel, blauw en goud, streek neer in 't loof:
Hij kwam door de ether, uit een ver vreemd land.

‘Hij leeft door mij, ik gaf hem de genade
Dat hij nog groent. Hij kerkert me en is doof
Voor 't fluistren achter die onduldbre wand.’

De vogel zei: ‘Ik kwam vandaag in 't reizen
De zon voorbij: hij zond zijn stralen uit
Van ster tot ster naar deze jeugdige aard,

En wáár hij scheen, ontloken paradijzen,
Gediert bewoog, kleur schoot in bloem en kruid:
Hij enkel wekte 't groen in dit geblaart.’

De Gestorvenen

Wij voeden daaglijks met ons bloed de geesten
Van de gestorvenen, die in ons wonen:
Zij hebben aan ons doen en lijden deel.

Hun strijd is de onze en achter onze feesten
Is hun stille bestaan troosten of hoonen,
Hun adem klopt in 't lied uit onze keel.

Maar zij zijn blind. Wij hebben de oogen open
En 't heel heelal is in hun straal ons eigen,
Wij zien de wegen gaan van ster tot ster.

Deze zijn de onze en deze te beloopen
Maakt de verrukkingen van 't droomzwaar zwijgen
Dat geesten doen, klaarder en lieflijker.

De Gerichte Wil

Wanneer ik stierf en zij die mij beminden
Rondom mijn baar staan en de een d'andre vraagt:
Wat hadt ge lief in hem: zijn menschlijkheid,

Zijn dichterlijke gaaf, zijn trouw aan vrinden,
De zachtheid van een kracht die draagt en schraagt,
Of de onafhanklijkheid van zijn beleid, -

Dan hoop ik dat een zeggen zal: wij weten
Dat hij als mensch, dichter en vriend, als kracht
En leider 't zijne deed, maar nu de spil

Van 't denken stilstaat en in zelfvergeten
Zijn mond zich sloot, zien wij zijn sterkste macht:
Een op de onsterflijkheid gerichte wil.

Rijpheid

‘Eusebia, laat los!’ Die kreet van Vondel
Toen hij vooraanging in het vast besluit
Voortaan alleen te leven als gewijde

En lust en leed, te lang gedragen bondel,
Afwierp, opdat zijn geest, door niets gestuit,
De klaarheid won waar hij zich heel bevrijdde,

Die kreet klinkt weer wáár eedlen, rijp en ouder,
De wereld weten, en hun liefst geloof
Vervolgen willen op gedroomde bergen.

Zij voelen vleugels wassen aan hun schouder
En zijn voor 't schreien van de harten doof
Die hun de vreugd van 't dal nog eenmaal vergen.

Orfeus

Had Orfeus niet Eurydice gedood
Door zelf te hunkren naar haar levende oogen,
Voor eeuwig had hij haar in 't licht gevoerd.

Nu stond hij weenend waar zich de afgrond sloot
En had voorgoed zich aan zijn arm onttogen
Wie hij zoo vast zich dacht aan 't hart gesnoerd.

Nu bleef zijn hunkren als een open wond
En 't lied van nederwaarts gericht verlangen
Zwaar en verzadigd, als een boom die treurt,

Terwijl die Andre opnieuw de cirkling bond
Waaruit alleen de opvaart van zijn gezangen
Haar - voor hoe kort, helaas! - had losgescheurd.

De Stijgende Kracht

Mijn kracht, verzameld tot een effen meer,
Zal niet de tuinen in de laagte drenken
Maar enkel de hoogstijgende fontein.

Als ik mijn oogen naar de bergen keer
Is 't of de stralen mij als sterren wenken
En ik in hen 't uitspansel nader schijn.

Maar als hun droppling sprenkelt in het dal
En iedre bloem zich opheft in de gaarde
En vogels tjilpen in 't bevocht prieel,

Dan voel ik met een hart vol hemelval
Mij kind en heer van een gelukkige aarde
En luister naar haar dank waarin ik deel.

Eva

Toen God-zelf omging door het Paradijs
‘Ik groet u, dochter!’ klonk zijn groet tot Eve.
Hoe anders klonk daarna het slanggeluid!

‘Gij zult gelijk aan God zijn, even wijs,
En niet een kind dat voor zijn Schepper beve,
Zoo ge eet van deze vrucht, uw zoete buit.’

En ze at. En Adam at. En 't vurig zwaard
Dreef beiden naar een rijk van rots en doornen:
Hem die een god scheen, en haar, nog een kind.

Dat Moeder werd, die Kaïn heeft gebaard
En Abel, tot ellende en dood geboornen.
En Gods stem klonk niet langer in de wind.

Afstand

Wie rijst ziet de aardsche cirkel telkens wijder
En ruimer geördend land en zee daarin.
Hij kent zijn lieven elk op de eigen plaats.

Hij de Bevrijde wenkt hen als Bevrijder
En in hun hart ontwaakt een nieuwe zin
Voor de orde omhoog die zich omlaag weerkaats'.

Omlaag de volte, omhoog het eindloos open
Maar waarin elk die 't vindt elks oogen lokt.
En straal- en doelpunt wordt hij voor hun blik.

Dan daalt de ruimte en 't is als een ontknoopen
Van strik en banden die ge rond u trokt.
En afstand wordt op 't woord: daar gij, hier ik.

De Heerscher

Het leven is een schoone en bloedige strijd
Waar alle om de oppermacht elkaar bevechten,
Maar grootste zegen is een vast bestuur.

Ik zie de woeling die zich wild verwijdt,
Maar in een Hand die wijs en sterk zal rechten
Hangt roerloos brandend de onafwendbare Uur.

De Heerscher komt: zijn Vrede is niet de dood,
Maar de ongerechtigheid van 't tweevoud leven
Verslonden in een breukloos-rein bestaan.

Hij is die de Oorsprong ons weer opensloot.
De waan van Tweeheid heeft hij uitgedreven.
De Scheppings-daad heeft hij opnieuw gedaan.